

**PEDLEY, PAUL. ESSENTIAL LAW
FOR INFORMATION PROFESSIONALS. 4TH ED.
LONDON: FACET PUBLISHING, 2019. XLVI, 349 STR.:
ILUSTR.; 24 CM. ISBN 9781783304356**

Četvrto izdanje Pedleyeve knjige o najvažnijim zakonima za rad informacijskih stručnjaka daje uvid u sve bitne zakonske propise s kojima trebaju biti upoznati knjižničari i drugi stručnjaci koji u svome radu upravljaju znanjem i informacijama. Knjiga je podijeljena u 16 poglavlja te je bogato opremljena dodacima: indeksom, popisom kratica, rječnikom ključnih pojmova, popisom svih pravnih akata, uredbi i direktiva koji se spominju u tekstu, kao i stvarnih sudskih predmeta koji su navedeni u svrhu primjera.

Svako poglavlje obrađuje jedno područje zakonodavstva, a na kraju je poglavlje sažetak s preporukama za daljnje čitanje. Knjiga obiluje preglednim tablicama, kao i primjerima iz sudske prakse koji na zanimljiv način ilustriraju primjenu zakona. Pritom je važno napomenuti da se knjiga temelji na zakonima Velike Britanije pa premda se mnogi akti odnose i na šire područje (Europu, svijet), čitatelj treba po potrebi provjeriti razlike domaćeg pravnog sustava u odnosu na Veliku Britaniju.

U predgovoru autor ukazuje na glavne promjene u odnosu na prethodno izdanje – dodano je novo poglavlje o Zakonu o knjižnicama te je znatno izmijenjeno poglavlje o zaštiti osobnih podataka. Pedley naglašava i brojna otvorena pitanja vezana uz Brexit (sporazum u trenutku završetka knjige nije još stupio na snagu), a koji zakonodavstvu Velike Britanije donosi razne turbulencije, od kojih će se neke odnositi i na zakone o kojima je u ovoj knjizi riječ.

Nakon kratkog pregleda pravnog sustava Velike Britanije Pedley prelazi na povijesne i aktualne zakone, propise i standarde izravno vezane uz rad knjižnica u Velikoj Britaniji. Oni se odnose na osnovna načela rada knjižnica, misiju, dostupnost svim građanima, a dotiču se i specifičnih zadataka i namjena s obzirom na vrstu knjižnice.

Potom slijedi opsežno poglavlje o *copyrightu* i primjeni toga zakona u knjižnicama. Autor detaljno objašnjava na što se u zakonodavstvu Velike Britanije odnosi pojam *copyrighta*, a navode se i najčešće teškoće i zablude u primjeni toga zakona. Zakonodavni okvir Velike Britanije vezan uz autorska prava sastoji od triju dijelova: međunarodnih ugovora i konvencija kojih je Velika Britanija potpisnica,

zakonodavstva Velike Britanije te sudske prakse koja predstavlja primjenu zakona u konkretnim okolnostima. Od međunarodnih pravnih dokumenata od najvećeg su značaja Bernska konvencija o zaštiti književnih i umjetničkih djela iz 1886. godine koja osigurava automatsku zaštitu autorskih prava bez potrebe za formalnom prijavom djela te UNESCO-ova Univerzalna konvencija o autorskom pravu iz 1952. na kojoj je uspostavljen univerzalno prepoznatljiv znak za *copyright* (©). U praksi knjižnicama su u području autorskih prava najvažnije iznimke, poput licenciranja (npr. Creative Commons licencijama), „fair dealing“ prava (uporaba dijela zaštićenog rada u privatne i nekomercijalne svrhe) ili prava prerade djela za osobe s invaliditetom.

U današnje je vrijeme možda najzanimljivija i najaktualnija tema zaštite osobnih podataka u kojoj je u proteklih nekoliko godina došlo do znatnih promjena donošenjem Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) 2016. godine. Uredba je donesena kako bi se uklonile razlike u zaštiti prava i sloboda pojedinaca te rascjepkanost u provedbi zaštite podataka na razini Europske unije, do čega je dolazilo zbog neujednačenih provedbi i primjena dotad važeće Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća. Uredba predstavlja najvažniju legislativnu promjenu za knjižnice i srodne ustanove te je za informacijske stručnjake od izuzetne važnosti implementirati te promjene u svoj rad.

Velika Britanija u skladu s Uredbom 2018. godine usvojila je *Data protection act* (DPA). Pedley prolazi kroz sve bitne stavke Uredbe i DPA-a – temeljna načela, terminologiju i najčešće promjene do kojih dolazi u radu informacijskih stručnjaka, a poseban naglasak stavlja na primjenu u knjižnicama i specifična pitanja koja se iz toga rađaju, poput obrade osobnih podataka djece, (zlo)upotrebe podataka vezanih uz posudbu e-knjiga ili podataka koje prikuplja RFID-sustav.

U kratkom poglavlju o obveznom primjerku navode se vrste građe na koje se odredba odnosi, kao i kazne propisane za njezino neispunjavanje, a ukazuje se i na problem „novih formata“ (*emerging formats*) koji zasad nisu obuhvaćeni zakonom, no s obzirom na njihovu sve veću rasprostranjenost i značaj, to se može uskoro očekivati. Zastupljene su i druge važne teme diskriminacije osoba s invaliditetom, zaštite privatnosti, slobodnog pristupa informacijama te licenci i licencnih ugovora, uvijek s osvrtom na primjenu u knjižničnom okruženju te uz brojne primjere dobre i loše prakse.

Pedley kao informacijski stručnjak, predavač i autor brojnih knjiga iz područja prava i informacijskih znanosti u ovoj knjizi koristi se stručnim jezikom uz obilje pravnih termina, ali uvijek uz dodatna objašnjenja i primjere kako bi tekst bio razumljiv i laiku. Stoga će knjiga biti korisna jednako početnicima kao i dobrim poznavateljima ovog područja, a vrlo bi vrijedna mogla biti i studentima informacijskih znanosti. Svojim opsegom ona nadmašuje razinu priručnika te zastupljene teme obrađuje i opširno i detaljno, dajući povijesni pregled, opis trenutnog stanja i, gdje je moguće, očekivanja za budućnost. Premda, nažalost, tema izlaska Ve-

like Britanije iz Europske unije nije mogla biti obrađena pa tako ni posljedične izmjene u zakonima kojih smo već danas svjedoci, Pedleyeva knjiga ostaje važna i korisna svim informacijskim stručnjacima, ponajprije knjižničarima, ali i svima onima koje zanima na koje načine zakoni utječu i oblikuju informacijske znanosti.

Ivana Radenović
ivana.radenovic@kgz.hr